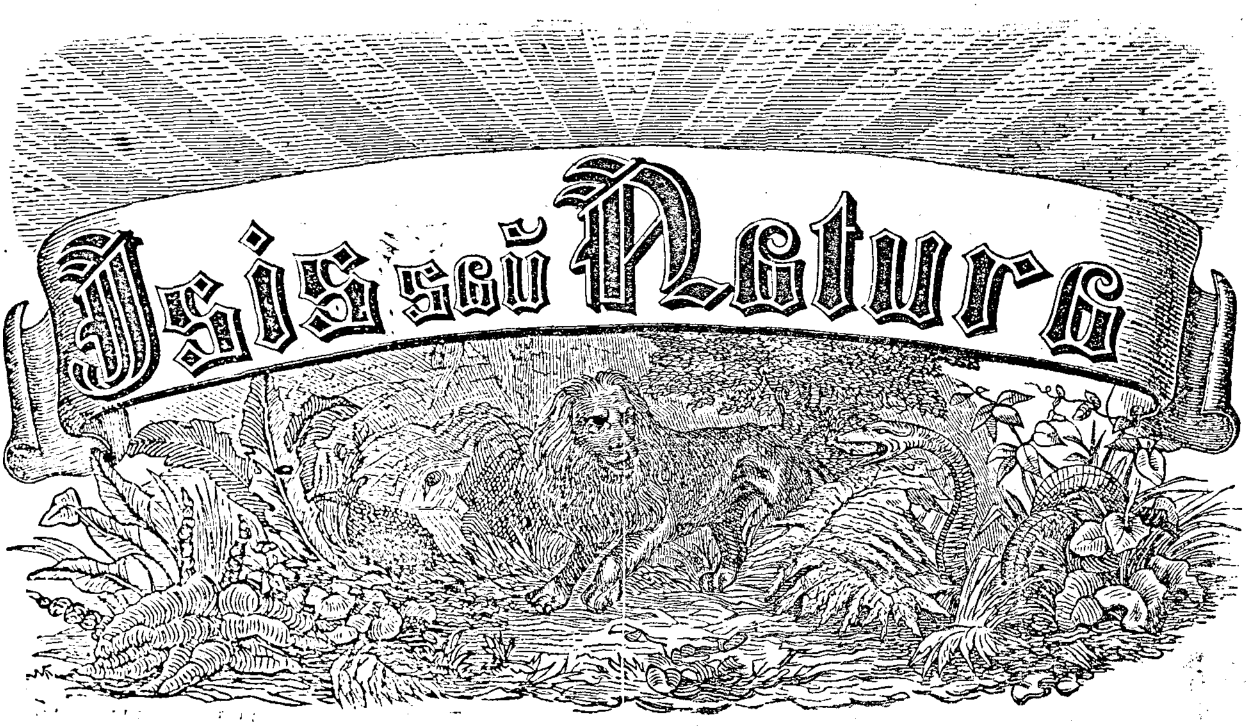


JURNAL

ПЕNТРȢ РЕSПÎNDІРЕА ШТІІNЦЕЛОРȢ NАТȢРАЛЕ ШІ ESAKTE, ÎN TOATE КЛАSЕЛЕ

Pediџeatȣ

de

PROFESOR DOCTOR IULIUS BARASH.

№ 10. (Апȣлȣ алȣ паtрȣлеа) Бȣкȣрешtĭ 15 Марtie, 1859.

Коuрindереа: Despre instinktele animaлелорȣ.— Despre тъsȣрĭ antiчĭ.— Комȣnikaцiȣnĭ sчientifiче тiчĭ.

Despre instinktele animaлелорȣ.

(Ȣрmаре)

Џепȣлȣ skȣmврiiлорȣ локȣеште търiле пордȣлȣĭ; însъ вinȣ пе fie-каре anȣ în непȣмерoase miлioane de леџioane ла църтȣлȣ търiĭ din Еȣрoпа, Asia ши Америка; iарȣ sпре miазъ-zi нȣ se маĭ înainteazъ de kîtȣ пînъ ла патрȣ-zeчĭ ши чinчĭ de граde. Ȣmвлеtȣлȣ лорȣ este atîta de регȣлаtȣ, în kîtȣ s'a fъкȣtȣ ши харtе пентрȣ кълъtoria лорȣ dȣпъ fie-каре anȣ.— Îъ прiмъваръ, înчепȣ а вeni de ла нордȣ ȣnde s'аȣ афлаtȣ toatъ iарна; în лȣна лȣĭ Априлie ши Маiȣ se араtъ пе ла апеле de прin прецiȣрȣлȣ insȣлелорȣ Шетландȣ (în нордȣлȣ Енглiterii); însъ în sfîршitȣлȣ лȣĭ Iȣnie ши Iȣлie, еле se афлъ п'аколо în аша пеmърџinitъ kîtъцime, în kîtȣ акоперȣ faцa търiĭ întр'o înindере de маĭ мȣлte miле ши întр'o adînчime de маĭ мȣлte sȣte de stînжinĭ, ши sîntȣ аша de stрînse ȣпеле de алтеле, în kîtȣ sъ se поаtъ прinde în miĭ de miлioане.

Маĭ tîрziȣ se pisineskȣ în toate църmȣрiле Енглiterii ш'але Skoчieĭ, ш'atȣnчĭ, adikъ de ла Sепtemврie ши пînъ ла Oktoмврie, se faче прindереа лорȣ чеа маĭ маре. Пе ȣрmъ mергȣ ла църmȣрiле Оландеĭ, întinzîndȣ-se kъtре каналȣлȣ Лаmanшȣ ши мареа Балtikъ, ши în ачеste реџiȣнĭ ръmîне пînъ ла Noемврie saȣ Dекемврie, dȣпъ каре timпȣ se 'ntоркȣ iаръшĭ sпре нордȣ sпре а se reîntoарче iаръшĭ ла прimъвара вii-

toape.— În луna луі Іуліе ші Аугустu, шеду în mizлокулу търії ші пе уртъ întръ în апе маї шічї кълдунду аколо локурі faвораbіле pentpu depunepea оаълорu лорu, ш'аколо pemînu skumbpiiї nînъ în iapnъ. Skumbpii чеї бътpînї, se 'mpreunъ ші denunu maї nainte оаъле лорu ші чеї tinepї maї пе уртъ. Dupъ depunepea оаълорu, слъбеsку ші de ачееа peskapiї îї pрindu maї 'nainte. Eї se îmbлуцesку neste fipe. S'a гъsitu maї mулtu de 60,000 de оаъ întp'о бурtъ а унеї skumbpiї d'о мъpime de mizлоку. Ка съ аїбъ чіne-ва о idee de мъpimea ачестеї peskъpiї, tpebue съ шtie къ în sekoлуду алу шапte-spре-zечелеа, нумаї Оланdezії sinгурї аu окупаtу о sutъ de miї de oameni ку ачеаstъ pamurъ а industpieї ші доъ miї de кopъбії pentpu tpanspoptuлу лорu, пе fie-кape anu.

Dupъ skumbpiї sîntu iаръші pемаркабілї pentpu emigpaцiunea în societъцї, пешtiї din ценулу Salmo (Saumon) прекум am zis maї sus.— Eї лоkuesk мъpiле арktiче (înгецаte din партеа чеа maї апроапе de полулу nopduлuї); însъ în fie-каре прimъваръ, se погоаръ spre miaзъ-zi, se апропie de kontinentu ші съ sue iаръші prin гура pîupiлорu nînъ ла isвopuлу лорu. În ачеste кълъtopії, eї умблъ în колоане dpепte ку о mape pегуларitate. În кanuлу ачеsторu колоане se афлъ уна чеа maї гроасъ din партеа femeeаskъ, iapu tinepiї fopmeaзъ sfîpшituлу колоанеї. În умблеtuлу лорu, maї ку seamъ suindu pîupiле, faku уну mape sgomotu, ку toate къ eї înoaтъ înчеtu, нумаї atunчї se гръмъdesку кîndu sîntu ameninцацї de вр'уну periколу, ші atunчї eї potu înota maї iste de kîtu о корабie de вапорu. Кîndu eї гъsesку în pîupї вр'уну zъгазу каре ле împiedекъ dpумuлу, atunчї sapu în susu neste zъгазу ла о înълциme de 12 nînъ ла 15 пічioape (5 st.). În ценере, кауtъ niмte pîupї пу преа adînчї, к'уну funду de nisinu unde femeea sanъ о гроапъ în каре-шї depune оаъле; бърбаtuлу віne пе уртъ а podi оаъле. Dupъ ачеаstъ operaцiune, бътpînії se 'ntopку iаръші spre а epna ла мъpiле înгецаte, iapu tinepiї eшindu din оаъ, креsку iste nînъ ажунгу ла о мъpime d'уну пічiорu, atunчї ші eї mергу ла mape unde ръмînu nînъ în mizлокуду вереї ачеsteї anu, ш'atunчї dupъ че аu ажунsу ла о мъpime de 4 nînъ ла 5 пічioape, вінu ші eї în pîupї ка съ-шї depue оаъле лорu.

Токmaї ка pondunелеле аu ші eї ачеstu купiosu instinktu d'a веni пе fie-кape anu пе ла локуріле лорu. Уну natupalistu anume *Деланu* а пусу уну inелу de apamъ пе коаделе а doї-spre-zече dintp'ачешtї пешtї каре ia гъsitu în pîuлу *Ouз* în Фpанца, ші пе уртъ ле-а datu dpумуду. Neste kîtu-ва timпu, toцї аu плекаtu; însъ ла anuлу viitopu аu гъsitu totu în zisuлу локу чінчї din ачеї пешtї; neste алу doiлеа, аu венitu tpeї ші neste алу tpeiлеа anu аu венitъ iаръші tpeї.— Alte asociaцiunї вpeмелniчешtї, se 'ntокmesку între animaле, пу pentpu алtu-чева de kîtu pentpu плъчереа лорu.— Аша аu възуtu уну кълъtopu anume *Лебаianu* ла капуду de бунъ speранцъ, în fie-кape seаръ sumъ de уну felu deosebitu de папагалї (peroquets, psitacus insuscatus) че se aduнъ ку mape sgomotu, mepгîndu ла уну isвopu лимпеде ка съ se skaлde; ші ажунгîndu аколо, аu înчепуtu а se жука унуду ку алtuлу împiпгîndu-se ші тъвълindu-se пе verdeaцъ, апої se 'ntopку ла пъdupea de unde se adunaseръ întîiu, îшї netezesку пенеле, ші dupъ че fie-кape îшї faче toaleta, se tpage în локуду съу pentpu noapte.

Dapu instinktuлу sociaбilitъцiї челу maї desвоltatu, este ачела каре siлеште animaлеле а тръї totu-deauna împреунъ, а-шї клъdi локuinцe комune, а se ажуtа уна пе алta în лукръріле лорu tpebuinчіoase ші în fine, а fopma уну felu de statu.

Уну asemenea instinktu îлу гъsimu în градуду челу maї pемаркабілу ла *kastopї*, ла *vesnї*, ла *албіне* ші ла *fupnічї*, despre каре вomu вopбі акуму maї пе лаpгу.

Kastopuл din Канаdа (vezї fig. 1) este animaлуд din класа mamifepъ, чел maї pемаркабіл pentpu instinktuлу съу de sociaбilitate ші de konstpukцiune (клъdipe). Вара tpъеште sinгуpu în гpопеле че ле-а фъкуtu în маlуду pîupiлорu ші бълцiлорu; dapu апропiinду-se timпуду epneї, se aduнu în чете de доъ saу tpeї sute, а-шї клъdi împреунъ локuinца de iapнъ; atunчї eї алегу о балтъ saу уну pîu destuлу de adînку, ка iapna съ пу поатъ înгеца nînъ în funду. Ка съ ръмîe апа ла о înълциme potpivitъ, îї înkonјоаръ маlуду к'уну гаpдu, dapu (лукру de mipape!) фъптура ачеstuї гаpдu este potpivitъ ку toate mъsupiле архitektoniче (inџinepeшtї) че-

рȣte ла о asemenea лȣкраре, adікъ къ гардȣлȣ este fъкȣtȣ кȣ пȣеле, пе dinafaръ акоперitȣ кȣ пъmintȣ, stindȣ кȣ фаца чеа волitъ spre апъ, ка съ нȣ se stpiчe. Ei, пе fie-каре анȣ, întърескȣ кȣ лȣкрърі нoi ачеstȣ гардȣ; дȣпъ че аȣ isпръбitȣ гардȣлȣ, se desпартȣ în famiлii, спре а клъdi лoкȣinцеле лор. Ачестеа sintȣ fъкȣte ка ȣn фелȣ de колibe potȣnde de пȣеле, акоперite. sȣsȣ ші пе dinafaръ кȣ пъmintȣ, ші sintȣ пȣse în лȣнцimеа малȣлȣі saȣ zъгazȣлȣі. Diametрȣлȣ лорȣ аре de ла шеase пinъ ла шeante пічіоаре de лȣнцimе. Колiба аре doъ katȣрі, челȣ de sȣsȣ каре este sекȣ, este хоtърitȣ пentрȣ лoкȣinца kastopiлор, iар чел de жоs каре este sȣб апъ, аре нȣmai о гаȣръ каре комȣнікъ кȣ апа прin каре есе ші intръ kastopii. Ei, în челȣ de жоsȣ iші пъstреазъ провizіȣнеа лорȣ. Kindȣ kastopii iші fакȣ колibеле лingъ вр'о апъ кȣргътоаре, atȣнчі se dȣкȣ în sȣsȣлȣ апеі ла ȣнȣ пȣнktȣ ші taie (кȣ dinцii лорȣ de dinainte каре tоtȣ tъia ші ȣнȣ арбȣре грosȣ) лемнеле tребȣinчіоase, ле арȣнкȣ în апъ ші ле dipiцеазъ спре лoкȣлȣ tребȣinчіоsȣ. Toate ачесte лȣкрърі але лорȣ, se fакȣ foapte iste ші se ȣрmеазъ нȣmai noaптеа. Ei казtъ лoкȣpiле нȣstii ші depъrtate de лoкȣinца оаменiлорȣ, fiindȣ къ ȣnde se afлȣ апрeape de оаменi ei нȣ fакȣ колibe. Dарȣ ачеstȣ instinktȣ de konstpȣкціȣне, se пъstреазъ kiарȣ ші ла kastopii каре sintȣ kpeskȣцi în mina oamenilорȣ; fiindȣ къ s'а бъгатȣ de seamъ къ ніште asemenea kastopi, кȣ toate къ se afлъ în колibe foapte бȣне, ei opi-че бȣкаtъ de лемнȣ гъseskȣ, о багъ în пъmintȣ ка kindȣ арȣ вреа съ fакъ opi zъгazȣ opi клъdipe.—

Întокmai ка Kastopi, аръtȣ intpe animaлеле mamifepe esemплȣлȣ ȣнеі soчietъцi бinе оргanizate каре 'ші zideште лoкȣinца комȣнъ ка noi oamenii; asemenea ші întpe пасepi, о spецъ нȣmitъ *пасереа репȣбликанъ* (*Loxia socia*) пе арatъ, esemплȣлȣ ȣнеі лoкȣinце комȣне. Ачеste пасърі, каре tръeskȣ ла капȣлȣ de бȣна speранцъ, аȣ обiчеiȣ къ, kindȣ ворȣ съ se ашеазъ ȣnde-ва, s'adȣнъ mȣлte ла ȣнȣ лoкȣ ші fакȣ пе ȣнȣ арбор ȣn акопеpiш mape (vezi fig. 2) întокmai дȣпе fopma кȣмȣ sintȣ акопеpiшȣpiле kaseлорȣ noastpe, паркъ штiȣ ка ast-fел, плоаiеа о съ казъ жоs ші нȣ ле stpiкъ акопеpiшȣлȣ. Акопеpiшȣлȣ е fъкȣtȣ d'o matepie foapte tape ші ажȣнце ла мъpime ші de 2—3 stinжinі în diametpȣ. Пе фаца de жоsȣ а акопеpiшȣлȣі, tepце pindȣpi de кȣiбȣpi de ла чentpȣ къtpe nepifepie, asemenea ші împpeцiȣpȣлȣ mapцineі de жоsȣ sintȣ ашеzate pindȣpi de кȣiбȣpi, к'о mape peгȣлapitate, întокmai ка лiniiле ȣлiцелорȣ în opаше. Sȣб ȣнȣ asemenea акопеpiшȣ, se afлъ 600 saȣ 700 de кȣiбȣpi de ачеste пасepi кȣ famiiiле лорȣ (vezi fig. 1). Ачеаstъ пасъpe soчiaлъ tръеште în репȣбликанismȣ ші нȣ'ші da stinȣлȣ ка албинеле; de ачееа se ші нȣmeште репȣбликанȣ.

Întpe insekte, кȣiбȣлȣ албинелорȣ este бestitȣ пentpȣ клъdipea sa peгȣлatъ ші minȣнаtъ. Ачеste insekte desлineskȣ кȣ гȣра лорȣ бȣкъцiле de лемнȣ пȣtpedȣ din каре fакȣ ȣнȣ фелȣ de касъ ші din ачеаstъ moaле matepie еле fopмеазъ ніште късȣце (cellules кȣ шеase колцȣpi лiniте ȣна de alta). Dарȣ че лȣкpȣ de mipape! Matematiчii аȣ гъsitȣ printp'ȣнȣ калкȣлȣ foapte adinkȣ, къ ніште asemenea късȣце eksaгонале (кȣ шеase ȣнгiȣpi) лiniте ȣнеле de alteле, sintȣ în stape а копpinde în еле, челȣ mai mȣлtȣ flȣidȣ kitȣ este кȣ пȣtinцъ, totȣ d'o datъ sintȣ mai капабiле а se лiпi ȣнеле de alteле fъpъ а ръminea че-ва лoкȣ голȣ.

Dар matepiea прin каре албинеле fак miepe, челе лȣкpъtoape о adȣнъ пе kimпȣ, adікъ пе flopi se afлъ ачеаstъ пȣлбере галбенъ (vezi fig. 3), каре съ лiпеште пе пічіоареле пъроасе але албинеi; апоi kind албина soseште în stȣп, фреакъ кȣ ȣn пічiорȣ пе челȣ-лалtȣ, intокmai ка к'o перie, аtȣнчі ачеаstъ пȣлбере съ desлiпеште ші kade în ніште кошȣpi mічi каре Natȣpa ле а fъкȣtȣ жоsȣ пе пічіоареле d'indъpъtȣ але албинелорȣ (vezi fig. 4). Dарȣ кȣ чiокȣлȣ лорȣ, албинеле adȣнъ пе flopi о altъ matepie peшinoasъ нȣmitъ *propolis*. De ачеste matepii еле fакȣ чеаръ.

Niште insekte asemънътoape кȣ албинеле, sint беспiле (vespa). Еле asemenea tpъesk în soчietъцi ші iші fакȣ кȣiбȣpi d'o peгȣлapitate admipaбiлъ (fig. 5). Matepia de каре fакȣ ачеste кȣiбȣpi, este лемнȣлȣ пȣtpedȣ каре iлȣ podȣ кȣ гȣра лорȣ ші 'лȣ fpъmintъ astȣ-фелȣ în kitȣ съ fаче ка ȣнȣ фелȣ de коакъ saȣ kaptonȣ (хъртie гроасъ de легъtopi de къpцi). Dintpe ачеste matepii, iші fакȣ челȣлеле лорȣ esагоне peгȣлate, ле iншipеазъ în pindȣpi, паркъ sint katȣpiле ȣнеі kase; апоi întpe doъ katȣpi, пȣнȣ stiлпi mічi

ка съ спріжineaskъ біне катȣріле de сȣсȣ. Totȣ кȣівȣлȣ este înвелitȣ întр'ȣнȣ înвелішȣ комȣнȣ.

De траiȣлȣ admiraбілȣ алȣ колонiеi албінелорȣ ші веспілорȣ, амȣ ворбitȣ ла ȣн алtȣ локȣ; de ачееа о съ ворбimȣ de алте insekte maĭ mічі каре ші ел не apatъ niште instinkte de totȣ admiraбіле; ачеste insekte sîntȣ *фȣрнічеле*.—

Фȣрнічеле (formicae, formis) трѣескȣ iаръші în societate компȣсъ de бърбаці, femeĭ ші de фȣрнічі sterpe, лȣкрътоаре, каре n'аȣ apiпі, ачеste фȣрнічі фъръ apiпі, sîntȣ însърчinate кȣ лȣкрърiле колонiеi (прекȣм албінеле femeĭ în колонia албінелорȣ). Ȣнеле клъdesk локȣінца комȣнъ în пъмîntȣ фъкîndȣ maĭ мȣлте катȣрі de камере, însъ алтеле îшĭ факȣ локȣінца în лемне пȣtrede. Întр'ȣнȣ asemenea арборе, еле факȣ iаръші maĭ мȣлте катȣрі ȣнȣлȣ peste алtȣлȣ каре sîntȣ despърціte прин бȣкъці de лемне sънътоаse, saȣ непȣtîndȣ гъsi asemenea лемне бȣне, întъreskȣ бȣкъціле челе пȣtrede кȣ спȣма лорȣ, întребȣinцîndȣ-ле ка ȣнȣ фелȣ de stîлпȣ спре a пȣтеа ціне катȣріле de сȣсȣ. Întîмплîndȣ-se ка, fiindȣ слабі stîлпii, съ казъ niште катȣрі de сȣсȣ, atȣнчі фȣрнічеле лȣкрътоаре че аȣ скъпатȣ dintр'ачеastъ moarte nenoрочitъ, лȣкреазъ кȣ îndoitъ aktivitate, petperîndȣ din дъpîmътȣрі, фȣрнічеле moarte ші îнгропаte sȣб sфъpîmътȣрі, трансportîndȣ ла ȣнȣ локȣ sigȣрȣ пе челе рънite ші dpeгîndȣ toatъ партеа клъdirii че s'a дъpîmatȣ. Фȣрнічеле бърбътешті ші femeешті нȣ se 'mпъртъшескȣ nічі odatъ de ачеste лȣкрърі. Челе d'întîiȣ remînȣ пȣцінȣ timпȣ în колонie, ese ші se препъдескȣ, dapȣ челе femeешті ворȣ ші еле asemenea a еші din колонie, însъ atȣнчі вінȣ лȣкрътоареле (sterpe) ші ле багъ кȣ sila în камеріле лорȣ, ȣnde ремînȣ închисе ші нȣtpite прин челе пъзitoape.

Дȣпъ че о фȣрнікъ de ценȣлȣ femeeskȣ аȣ depȣсȣ ȣнȣ оȣ, о алтъ фȣрнікъ лȣкрътоаре se апȣкъ de елȣ, îлȣ пȣне întр'o deosebitъ камеръ ші-лȣ ціне sȣбtȣ îngріжіреа еі, пînъ че se клочеште ларва; însъ ші atȣнчі лȣкрътоареле нȣ se лаsъ d'a îngріжі de нȣtpeцȣлȣ кȣвіinчіоsȣ, a'ле плімба întр'o zi фрȣмоаsъ, dȣкîndȣ-ле seapa iарȣ înапоі ла кȣібȣлȣ лорȣ ші цiindȣ-ле întр'o кърѣцenie foarte маре. Фȣрнічеле нȣ факȣ провisiȣне, din kontra пе kîndȣ maĭ мȣлте din еле съ окȣпъ кȣ îngріжіреа колонiеi, алтеле se dȣкȣ пе kîmпȣ ші adȣнъ din флорі ȣнȣ лікidȣ dȣлче, maĭ віртоsȣ ȣнȣ фелȣ de zeamъ каре ese din корпȣлȣ ȣнȣі mikȣ insektȣ нȣмitȣ *Blatta* saȣ пȣceron (пърече de foĭ de арборі). Мȣлте фȣрнічі нȣ se мȣлцȣmesk a adȣna нȣmaĭ ачеastъ zeamъ, чі înкъ ші пе пȣсеронȣ îлȣ трансportеазъ înъȣнтрȣл колонiеi лорȣ ші-лȣ нȣtpeskȣ кȣмȣ нoĭ нȣtpimȣ о вакъ пentpȣ лапte. S'a ші възȣtȣ ȣнȣ фелȣ de обічеiȣ кȣріоsȣ ла ачеste фȣрнічі лȣкрътоаре, adikъ: къ дȣпъ че аȣ îmбътрînitȣ, не maĭ пȣtîndȣ лȣкра sinгȣре, iaȣ ларве de фȣрнічі лȣкрътоаре în каселе лорȣ, ле креskȣ ші пе ȣрмъ se serveskȣ кȣ dînsеле ка нoĭ кȣ слȣцеле.

Despre înцелепчіȣнеа animaлелорȣ.

Пînъ акȣмȣ амȣ ворбitȣ de insektеле animaлелорȣ. Амȣ възȣтȣ ла че операціȣні komплікate ші minȣnate ле adȣче imпȣлsiȣnile instinktive, ачеste sîntȣ dapȣрі черешті кȣ каре ценеросitatea Naтȣреі ле-a îmбогъцitȣ din zioa наштерii лорȣ. Însъ sîntȣ ші алте операціȣні în sfepa aktivitъцii animaлелор каре нȣ sînt продȣсе прин вр'ȣнȣ instinktȣ чі прин раціȣне (înцелепчіȣне), принтр'о înkiпȣіре раціонабілъ.— Нȣtemȣ zіче în ценере, къ în скара fiinцелорȣ animaле, fie-каре dintр'însеле, каре прин органizаціȣнеа еі stъ ла о треаптъ maĭ апроапе de omȣ, este ferічіtъ în întinderea факȣлтъцii înцелепчіȣнеі ші totȣ de odatъ maĭ лipsitъ în dapȣріле instinktive.

Naтȣра este ка о maĭkъ milostivъ. Fie-кърȣia din konіii съі, каре пȣате sinгȣрȣ ȣмбла, îі дъ дрȣмȣлȣ ка съ se dipiцeze дȣпъ minteа лȣі; însъ пе fie-каре din konіii съі, каре нȣ sînt în stape a se dipiцa ші пъstpa sinгȣрі, îі ia sȣб браце ші-ї поартъ sȣб протекціȣнеа sa, пе каріера spinoasъ a ачеstеі віеці.— În întinderea înцелепчіȣнii дȣпъ omȣ, вінȣ maimȣцеле; дȣпъ ia fiаръле, дȣпъ fiаръ віне ценȣлȣ пахіdermȣ, спре esemплȣ: елефантȣлȣ ші калȣлȣ; дȣпъ ачеstea віне ценȣл рȣмегъторiȣ (боȣ, оаеа ші капра), iарȣ челȣ din ȣрмъ în ачеastъ прівінцъ este ценȣлȣ pozitopiȣ (rongeurs) спре esemплȣ: епȣрі, веверіце ші kastopi.— Аша dapȣ pozitopiі, nічі odatъ нȣ ажȣнгȣ în stape a кȣноаште ш'a deosebi пе omȣлȣ каре ле нȣtpeште. Animaлеле din ценȣлȣ рȣмегъторiȣ, кȣноskȣ пе stъпînȣлȣ лорȣ; dapȣ ачеа кȣноштінцъ este atîta

de тъpцinitъ шi imкomилetъ, în кîtȣ nȣmaĭ skimвapea xaĭneлopȣ stъпînȣлȣĭ, este în stape d'a o пepde. Ȣnȣ въкapiȣ este пpea кȣnoskȣtȣ de вiteлe кape лe' пъzeшte; dapȣ, de se ва чepкa d'a se îmвpъкa în aлвastpȣ, viteлopȣ îndatъ se ва пъpea de stpeinȣ. Doĭ вepвeчĭ кape aȣ tpъitȣ кîtȣ-ва timnȣ împpeȣnъ, s'aȣ fъкȣtȣ npieteni шi se iȣвeskȣ ȣnȣлȣ пe aлtȣлȣ; dapȣ dȣпъ чe лi se ва tȣnde лîna, se ȣitъ ȣnȣлȣ лa aлtȣлȣ кa лa ȣnȣ stpeinȣ шi ne maĭ pekȣnoskîndȣ-se, înчenȣ a se вate. Din кontpa, кaлȣлȣ шi eлefantȣлȣ, nȣ nȣmaĭ къ пъstpeazъ totȣ-deaȣna кinȣлȣ stъпînȣлȣĭ лopȣ; чi sîntȣ în stape d'a înвъцa askȣлtîndȣ niшte semne deoseвite. Kîineлe este însъ maĭ desвoлtatȣ лa minte, eлȣ este ȣnȣ adeвъpatȣ npietenȣ aлȣ stъпînȣлȣĭ sъȣ, pekȣnoskъtopȣ pen-

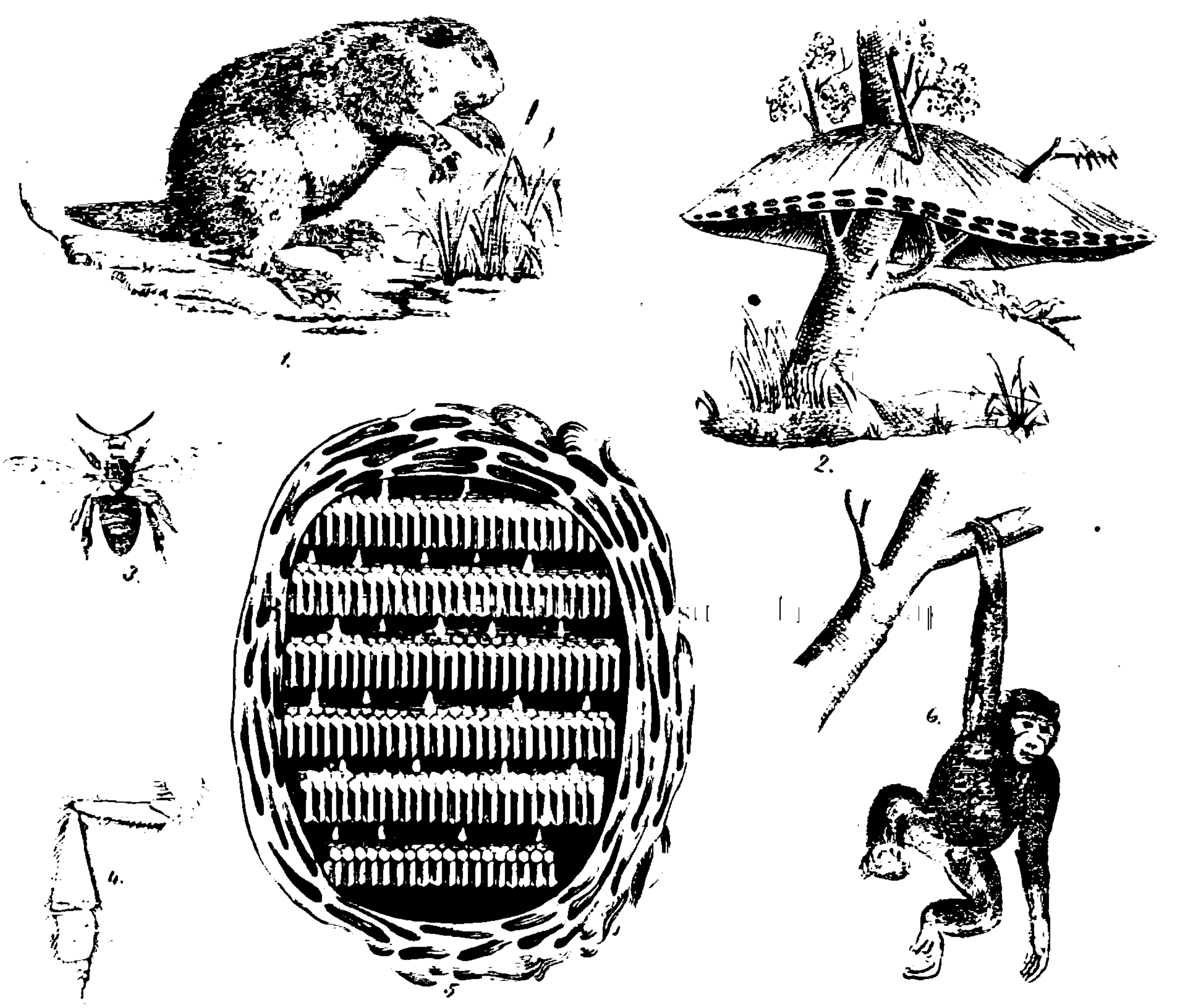


Fig. 1. Castor; fig. 2. Пasepea Pennȣвлiкanȣлȣ; fig. 3. Aлвina ; fig. 4. Пiчiopȣлȣ de d'indъpъtȣ aлȣ aлвineĭ; fig. 5. Кȣiвȣлȣ vespeлopȣ ; fig. 6. Maĭmȣцa Opanгȣ-Ȣtanгȣ.

tpȣ faчepiлe de вine чe лe-a npiimitȣ. înцeлeцe întpistapea stъпînȣлȣĭ sъȣ, npeкȣmȣ шi mînia sa шi кaȣtъ npin mîngîepe a-лȣ îndȣплeкa ; aшa dapȣ vedemȣ къ, кîndȣ stъпînȣлȣ aȣ лȣatȣ пълъpia шi вastonȣлȣ voindȣ a eшi лa плimвape, кîineлe îndatъ vine a-лȣ mîngîia, кa кîndȣ apȣ voi a-лȣ îndȣплeкa sъ-лȣ ia шi пe eлȣ лa плimвape.—

Dapȣ чea maĭ mȣлtъ desвoлtatъ înцeлenчiȣne dȣпъ omȣ vedemȣ лa *maĭmȣцъ* (singes). Întpe maĭ mȣлte esemплe asȣпpa aчesteĭ matepiĭ aiчĭ, voeskȣ a vopвi nȣmaĭ de ȣnȣлȣ. În menaцepia naцionaлъ лa *Пapisȣ* este o maĭmȣцъ din feлȣл *opanг-ȣtanг* (vezĭ fig. 6.) aчeastъ maĭmȣцъ se пoaptъ întoкmaĭ кa ȣnȣ кoniлȣ; este кanpiчioasъ, se пekъжeшte, stpiгъ шi se dъ кȣ кanȣлȣ de пъmîntȣ daкъ nȣ i se faчe voinцa. Kîndȣ a fostȣ singȣpъ înкisъ în вp'o кasъ, a къȣtatȣ mizлoaчe d'a eшi, însъ fiindȣ miкъ шi nenȣtîndȣ ажȣnцe лa клanцa вpoaшteĭ, a лȣatȣ ȣnȣ skaȣnȣ, л'a пȣsȣ лîngъ ȣшъ s'a sȣitȣ пe eлȣ, a împinsȣ к'o mînъ клanцa, a deskisȣ ȣшa ш'a eшitȣ. Anoĭ vine

поate nега къ toate ачeste опepaцiȣnĭ нȣ sîntȣ̆ peзȣлtateлe ȣнeĭ înкinȣipĭ înцeлeнte, soкolite de sine, пe кîndȣ̆ ea n'a înвъцatȣ̆ de лa nimenĭ? Аша dapȣ̆, no вa întpeвa чine-вa чe deoseвipe este întpe aчeastъ maĭmȣцъ шi omȣ̆?— Чe deoseвipe?— Mape! Mape кa de лa пъmîntȣ̆ nînъ лa чepȣ̆! Deoseвipea este чiвiлisaцiȣnea, simtimentȣлȣ̆ mopaлȣ̆ шi кpedinцa pеличioasъ, вoinцa лiвepъ de faчepe de вine шi *вopвipea*.

Dȣпe клasa mamifepъ (кȣ цîцe), sîntȣ̆ întpe чeлe-лaлte клase aлe animaлeлopȣ̆ maĭ sъpaчe de minte aчeлea aлe пeштiлop шi aлe peпtiлeлop (tîpîtoapeлopȣ̆); пaсepiлe sîntȣ̆ maĭ пȣцinȣ̆ stȣnide.— Din animaлeлe чeлe miчĭ nевeptевpate (fъpъ гpeвъnȣ̆ saȣ̆ osȣлȣ̆ sninъpiĭ) iapъшĭ inseкteлe sîntȣ̆ aчeлea кape, пe лîнгъ цiмte instinкte minȣnate, пpeкȣmȣ̆ amȣ̆ въzȣtȣ̆, aȣ̆ fostȣ̆ faвopisate de natȣpъ шi кȣ dapȣлȣ̆ ȣnopȣ̆ sкintеĭ de înцeлeпчiȣne.

În fine, dȣпъ toate aчeste oвsepвaцiȣnĭ кȣpioase aлe animaлeлopȣ̆, tpeвȣe sъ apъtъmȣ̆ шi ȣpmъtoapeлe fenomene, adiкъ: natȣpaлiштiĭ s'aȣ̆ înкpedinцatȣ̆ къ animaлeлe d'o sneцie (feлȣ̆), sîntȣ̆ în stape a-шĭ комȣniкa rîndȣpiлe пpin niште semne înцeлese tȣtȣлopȣ̆. Аша dapȣ̆ лa animaлeлe seлвatiчe, пpeкȣmȣ̆ шi лa пaсepiлe кape tpъesкȣ̆ în чete, s'a въzȣtȣ̆ de mȣлte opĭ къ пȣnȣ̆ împpeцiȣpȣлȣ̆ taвepeĭ лopȣ̆, кapaȣлe din aĭ лopȣ̆ кape, пpin niште stpiгъpĭ deoseвite, лe înштiinцeazъ de aпpoпiepea вp'ȣnȣĭ inimiкȣ̆. Mapmoцiĭ шi Fлamanziĭ apatъ пpea desȣ̆ ȣnȣ̆ asemenea esemплȣ. Asemenea s'a въzȣtȣ̆ лa пȣiĭ pondȣneлeлopȣ̆ къ, кîndȣ̆ sîntȣ̆ amenințaцĭ de вp'ȣnȣ̆ пepiкoлȣ̆, daȣ̆ niште stpiгъpĭ deoseвite dpeпtȣ̆ semnȣ̆ шi nȣmaĭ de кîtȣ̆ pondȣneлeлe вinȣ̆ din toate пъpцiлe a-ĭ ажȣta. Dapȣ̆ o astȣ̆-feлȣ̆ de комȣniкaцiȣne este mȣлtȣ̆ maĭ кȣpioasъ лa inseкte шi maĭ кȣ seamъ лa fȣpniчĭ.

Oвsepвaцiȣniлe fъкȣte пpin maĭ mȣлцĭ natȣpaлiștĭ, maĭ кȣ seamъ *Hauber* шi *Latreille*, нȣ лasъ niчĭ o îndoiaлъ asȣпpa aчestȣĭ пȣnкtȣ̆. Аша dapȣ̆ кîndȣ̆ лoкȣinцa ȣnеĭ кoлoniĭ de fȣpniчĭ вa sъ dъpîme, atȣnчĭ s'a въzȣtȣ̆ къ, aчeлe fȣpniчĭ кape sîntȣ̆ n'aпpoane de пȣntȣлȣ̆ amenințatȣ̆, se pisinesкȣ̆ к'o iȣцeaлъ foapte mape în toate пъpцiлe кoлonieĭ шi atinгȣ̆ кȣ кaпȣлȣ̆ пe opĭ-чe fȣpniкъ ч'o-întîлnesкȣ̆ пe dpȣmȣ̆; dȣпъ aчeste feлȣpĭ de înштiinцape, toate fȣpniчiлe d'odatъ esȣ̆ întp'o dipeкцiȣne afapъ din лoкȣinцa лopȣ̆ amenințъtoape шi пpea papȣ̆ se 'ntîmплъ къ, dъpъmîndȣ-se o кasъ de fȣpniчĭ, sъ sdpoвeasкъ mȣлte fȣpniчĭ sȣв dъpъmъtȣpa кaseĭ. Лa лȣnte fȣpioase кape, нȣ пpea papȣ̆, se ȣpmeazъ întpe doъ кoлoniĭ de fȣpniчĭ, s'a въzȣtȣ̆ къ din amîndoъ пъpцiлe se пȣnȣ̆ înaintea apmiiлopȣ̆ кa ȣnȣ̆ feлȣ̆ de пъzitopĭ, кape înштiinцeazъ п'aĭ лopȣ̆ de пȣtepea шi de пosiцiȣnea inimiкȣлȣĭ; însъ лa вp'o пosiцiȣne кpitiкъ, кîndȣ̆ inimiкȣлȣ̆ este mȣлtȣ̆ maĭ пȣtepniкȣ̆, лe пoвъцȣesкȣ̆ a se 'ntoapчe înaпoĭ a кasъ шi dȣпъ чe s'a ȣpmatȣ̆ aчeastъ petpaцepe, iapъшĭ esе aчeastъ apmie de fȣpniчĭ împȣtepniчitъ de ȣnȣ̆ ажȣtopȣ̆, snpe a snpiжini лȣnta înчeпȣtъ.—

Toate aчeste oвsepвaцiȣnĭ нȣ sîntȣ̆ eлe aвia de кpezȣt? Aȣzindȣ-лe, oape нȣ ni se пape кa, кînd amȣ̆ fi în mizлoкȣлȣ̆ цepiлopȣ̆ faвȣлoase aлe opientȣлȣĭ, ȣnde fie-кape fлoape îшĭ ape глasȣл eĭ шi fie-кape animaлȣ̆ вopвeште? Toate aчeste fenomene oape нȣ нe adȣчe aminte de faвȣлeлe лȣĭ Soлomonȣ̆ în кape se ziчe, къ apȣ̆ fi înцeлesȣ̆ лiмвeлe tȣtȣлopȣ̆ animaлeлopȣ̆ de лa вȣлtȣpȣлȣ̆ din aepȣ̆ nînъ лa вepmeлe чe se tîpeште în цъpînъ?

Adeвъpatȣ̆! Aste faпte netъгъdȣite ni se napȣ̆ faвȣлe, fiindȣ̆ къ Natȣpa este atîta de mape шi întinsъ în nemъpцinipe, în кîtȣ̆ faвȣлa шi adeвъpȣлȣ̆ se atinгȣ̆ întp'inseлe.

Totȣлȣ̆ domenȣ̆ aлȣ̆ Natȣpeĭ este atîtȣ̆ de adînкȣ̆, mistepiosȣ̆, кoвîpшitopȣ̆ aлȣ̆ tȣtȣлopȣ̆ imaцinaцiȣniлopȣ̆ noastpe, în кîtȣ̆ mȣлte кape astъzĭ sîntȣ̆ soкolite de faвȣлe, mîine ni se apъtȣ̆ кa faпte de adeвъpȣ̆. Eatъ Natȣpa!

Desпpe mъsȣpĭ antiчĭ. *)

De

A. Treb. Laurianȣ̆.

A.

I. Mъsȣpiлe istopiчe adȣкȣ̆ adese opĭ în конфȣsiȣne npe лeкtopiĭ чeĭ maĭ denpinшĭ în Istopie. Noĭ dȣnъ o чepчetape sepioasъ în obieктȣлȣ̆ aчesta, amȣ̆ sokotitȣ̆ de кȣviinцъ a stpînџe pesȣлtateлe чepчetъpiĭ noastpe în ȣnȣ̆ tpaktatȣ̆ paцionaлȣ̆, кȣ кape sъ se noatъ sepvi џiȣnimea pomъnъ лa stȣdiȣлȣ̆ Istopieĭ.

Пentpȣ fissapea ideiлopȣ̆, кȣцetъmȣ̆ a fi neanъpatȣ̆ de a кomnapa îndatъ aiчĭ лa înчenȣtȣ̆ mъsȣpiлe moderne кȣ чeлe antiчe.

Dȣnъ mъsȣpiлe џeorpafiчe, чepкȣлȣ̆ mepidianȣ̆ aлȣ̆ пъmîntȣлȣĭ faчe 40,000.000 metpi saȣ̆ 5,400 miлiape џepmane, saȣ̆ 21,600 miлiape mapine, кapi daȣ̆ 21,600,000 stъnџinĭ џeorpafiчĭ, saȣ̆ 129,600,000 niчioape џeorpafiчe (saȣ̆ oлimniчe). Ȣnȣ̆ miлiapȣ̆ џepmanȣ̆ faчe aшa-dapъ 4 miлiape mapine; шi aчeste 4 miлiape mapine faкȣ̆ 5 miлiape pomane. Пpin ȣpmape чepкȣлȣ̆ mepidianȣ̆ aлȣ̆ пъmîntȣлȣĭ faчe 27,000. miлiape pomane, кapi daȣ̆ 27,000,000 naшĭ pomanĭ, saȣ̆ 135,000,000 niчioape pomane. Deчĭ:

400 metpi faкȣ̆ 1296 niч. oлimniчe, s. 1350 niч. pom.

1 metpȣ faчe niчioape oлimn. 3·24, s. n. pom. 3.375;

24 niч. oлimniчe faкȣ̆ 25 niч. pom. s. metpi 7·475;

1 niчiopȣ̆ pomanȣ̆ faчe metpi 0·296296;

1 naшȣ̆ pomanȣ̆ (=5 niч. pom.) faчe metpi 1·48148.

1 miлiapiȣ̆ pom. (=1000 naшĭ) faчe metpi 1481·1815.

Dateлe aчestea кonsȣnъ foapte bine кȣ mъsȣpъtȣpiлe fъкȣte asȣnpa distanцeлopȣ̆ кȣnoskȣte din semne nositive. Întpe aлteлe mepitъ лȣape aminte кoлȣmneлe лȣĭ Traianȣ̆ шi Antoninȣ̆ кapi se aфлъ în fiinцъ лa Poma, aлe къpopa fȣчe sîntȣ̆ aккȣpatȣ̆ de къte 100 niчioape pomane, шi daȣ̆ metpi 29.63.

R. Fanniȣ̆ ne sпȣne къ пъtpъntapiȣлȣ̆ (quadrantal) saȣ̆ amfopa pomanъ epa ȣnȣ̆ niчiopȣ̆ кȣbiкȣ̆, adeкъ o mъsȣpъ кape în fie-кape dimensiȣne, în лȣnгȣ̆, în лatȣ̆ шi înaлtȣ̆, ape ȣnȣ̆ niчiopȣ̆ pomanȣ̆ **). Кȣbȣлȣ̆ niчiopȣлȣĭ pomanȣ̆ (adeкъ aлȣ̆ лȣnџimiĭ de metpi 0.296296) ne dъ лitpe fpanчese 26.012294. Aчeasta e mъsȣpa de кanaчitate a пъtpъntapiȣлȣĭ pomanȣ̆.— Aчestȣ̆ пъtpъntapiȣ̆ ȣmплȣtȣ̆ кȣ vinȣ̆, dȣnъ плebisчitȣлȣ̆ Siлianȣ̆, tpebȣia sъ tpaгъ 80 de лibpe pomane ***). Пpin ȣpmape avemȣ̆ panoptȣлȣ̆: 80 лibpe pomane faкȣ̆ кiлorpamme fpanчese 26.012294, saȣ̆ пȣnzĭ viennesĭ 46.44950. De ȣnde dedȣчemȣ̆ къ 100 лibpe pomane daȣ̆ кiлorpamme 32.5153, saȣ̆ пȣnzĭ viennesĭ 58.0619, шi anoĭ лibpa pomanъ dъ rpamme fpanчese 325.153, saȣ̆ пȣnzĭ viennesĭ 0.580619, va sъ ziкъ чeva maĭ bine de o џiȣmъtate de пȣndȣ̆ viennesȣ̆. Însъ кiapȣ̆ aчeasta este шi rpeȣtatea лitpeĭ din ppinчinateлe pomъne, aшa înкъtȣ̆ пȣtemȣ̆ ziчe, къ лitpa pomъnъ este кȣ totȣлȣ̆ identiкъ кȣ лibpa pomanъ, шi къ 80 de лibpe de vinȣ̆ faкȣ̆ 20 de oкъ de vinȣ̆, лȣate atъtȣ̆ кa mъsȣpъ de кanaчitate, къtȣ̆ шi кa mъsȣpъ de rpeȣtate (пondȣ̆).

Лa aчestea maĭ obsepvъmȣ̆ aкȣmȣ̆ îndatъ, къ 80 de лibpe pomane fъчea ȣnȣ̆ taлentȣ̆ attiкȣ̆, saȣ̆ 60 de mine attiчe, ppin ȣpmape 4 лibpe pomane (ȣna oкa modepnъ) fъчea 3 mine attiчe.

II. Pomaniĭ vъtȣpъ шi moneta dȣnъ пondȣлȣ̆ лibpeĭ, шi anȣme moneta de apamъ кape se întpodȣsse de Sepviȣ̆ Tȣлиȣ̆, întpe anniĭ Pomeĭ 176—226, пpeкȣmȣ̆ ne sпȣne Плiniȣ̆ *). Pomaniĭ пȣmia лibpa кa monetъ *Asse* (as, assis), шi o împъpцia în 2 semisse, (semisses), în 3 tpienцĭ (trientes), în 4 пъtpanцĭ quadrantes), în 6 шestanцĭ (sextantes), шi în 12 ȣnцe (unciae); saȣ̆ înчeпъndȣ̆ de лa чeлe maĭ miчĭ: 2 ȣnцe fъчea ȣnȣ̆ шestante, 3 ȣnцe ȣnȣ̆ пъtpante, 4 ȣnцe ȣnȣ̆ tpiente. 5 ȣnцe se пȣmia quincunx 6 ȣnцe fъчea ȣna semisse, 7 ȣnцe se пȣmia septunx,

---

**) Pes longo spatio latoque notetur in anglo, Angulus ut par sit, quem claudit linea triplex, Quatuor ex quadris medium cingatur inane; Amphora fit cubus. *Rhemnius Fannius.*

*) NOTЪ. Aчestȣ̆ aptiкoлȣ̆ aлȣ̆ D-лȣĭ Lauriani, de шi este пȣpȣ̆ istopiкȣ̆, totȣ̆ amȣ̆ sokotitȣ̆ къ vomȣ̆ faчe o плъчepe пȣbлiкȣлȣĭ nostpȣ aлȣ̆ пȣbлiкa aiчĭ. Aptiкoлeлe D-лȣĭ Laurianȣ̆, sintȣ̆ кa aȣpȣл пȣpȣ̆, stpълȣчesк пpetȣtindenĭ. Ped.

***) Ex ponderibus publicis, quibus hac tempestate populus oetier solet, Quadrantal vini octoginta pondo siet. Congius vini decem pondo siet. Sex sextarii congius sient vini. Duodequinquaginta sextarii Quadrantal sient vini. Sextarius aequus librae cum besse siet. Sexdecimque sextarii in modio sient. *Plebiscitum Silianum* apud Festum.

*) Servius Tullius rex primus signavit aes; antea rudi usos Romae Timaeus tradit. *Plin. Hist. nat.* XXX. 3.

8 ȣнце se zічea ȣнȣ̆ Бesse (bes-bessis, adeкъ bis triens), 9 ȣнце ȣнȣ̆ dodpante (dodrans, adeкъ de-quadrans), 10 ȣнце ȣнȣ̆ destante (dextans, adeкъ de-sextans), 11 ȣнце se zічea deunx (adeкъ de-uncia), 12 ȣнце ȣнȣ̆ asse (as), saȣ̆ ȣna лiбръ (libra), de o мъсȣръ кȣ лitpa din ppinчіpatele pomъne, prекȣтȣ̆ amȣ̆ însemnatȣ̆ maĭ sȣsȣ̆.— Ȣнца еаръші se îmпърціа în 12 пърці totȣ̆ dȣпъ ачеа sistemъ: $^1/_2$ de ȣнцъ se нȣmia semiuncia, $^1/_6$ de ȣнцъ se zічea sextula, $^1/_{12}$ de ȣнцъ se кiema semistula. Semistȣла se îmпърціа assemine în 12 пърці: $^1/_2$ de simistȣлъ se zічea scriptulum saȣ̆ scripulum saȣ̆ scrupulum $^1/_6$ de semistȣлъ se нȣmia lupinus, $^1/_{12}$ de semistȣлъ se кiema siliqua, гречеште *κερατιον*, de ȣnde aпоĭ modepnii aȣ̆ fъкȣtȣ̆ кȣpatȣ̆, ші л'aȣ̆ maĭ sȣntȣ̆-împърціtȣ̆ în 4 гране saȣ̆ гръȣнце. Ва съ zікъ întp'ȣna лiбръ epa 12 ȣнце, 12×12=144 semistȣле, ші 12×12×12= 1728 siliquae saȣ̆ *κερατια*, ші dȣпъ sȣntȣ̆-împърціpea modepniлорȣ̆ 6912 гръȣнце.

Ачеastъ sistemъ фpȣmoasъ, pirȣposȣ̆ dȣodeчimалъ, o aпліkаръ Pomaнiĭ ші ла împърціpea пічіорȣлȣĭ (мъсȣpeĭ de лȣнціme), ші ла a ціȣгȣлȣĭ de пъмîntȣ̆. Varrone zіче: Jugerum habet sicipiula 288, quantum as antiquus noster ante bellum punicum pendebat. **)

Апоĭ о апліkаръ ла împърціpea epeditъцiĭ, ла detepminapea ȣsȣpeĭ, ші în ценере ла вepі-че лȣкрȣ каре ші'лȣ̆ pepresenta eĭ ка ȣnitate ші авеа tpeбȣінцъ de împърціpe. Нȣmaĭ пътрънtapiȣлȣ̆ (quadrantal) saȣ̆ amфopa (amphora) ка мъсȣръ de капачіtate пentpȣ apide ші fлȣide, пътimea че-ва difepinцъ пънъ че se desfъчеа în sistema dȣodeчimалъ, $^1/_2$ de пъtpantapiȣ̆ se zічea ȣpnъ (urna), $^1/_3$ de пъtpantapiȣ̆ se нȣmia mozȣ̆ (modius) пentpȣ apide, $^1/_8$ de пъtpъntapiȣ̆ se кiema копціȣ̆ (congius) пentpȣ fлȣide. Копціȣлȣ̆ (congius) ка ȣnitate авеа 6 шеstapie (sextarii); шеstapiȣлȣ̆ авеа 2 semine (heminae), 4 пътpapie (quartarii), 8 ацеtapie (acetabula), 12 кȣate (cyathi), ші 48 лінгȣpe (ligulae). Шеstapiȣлȣ̆ epa toȣ̆ de odatъ ші мъсȣръ пentpȣ apide, гpîȣ, fъinъ, ш. a. Копціȣлȣ̆ копpindеа 6 шеstapie. mozȣлȣ̆ 16, ȣpna 24, amфopa saȣ̆ пътpъntapiȣлȣ̆ 48, *). Ші мъсȣpa ачеаsta de вінȣ̆, adeкъ 48 de шеstapie, tpъцеа în кънtapiȣ̆ 80 de лiбpe, пpin ȣpmape копціȣлȣ̆ 10 лiбpe. Fiindȣ̆ къ мъсȣpiле de капачіtate sta în легътȣpъ кȣ мъсȣpiле de лȣнціme ші de гpeȣtate, de ачеea Pomaнiĭ fъчеа пpe dъnseле ші skapa de лȣнціme, ші skpiea ші пondȣлȣ̆, пpeкȣмȣ̆ se вede пpe копціȣлȣ̆ лȣĭ Веспasianȣ̆: P. X. adeкъ pondus saȣ̆ pondo decem.— Doaȣe шеstapie de fъinъ se sokotea de аціȣns пentpȣ пънеа ȣнȣĭ miлitapiȣ̆ пpe zi, ші 4 mozĭ пpe лȣнъ, пpin ȣpmape 48 mozĭ saȣ̆ 16 пътpъntapie de гpъȣ̆ пpe annȣ̆,— мъсȣръ opdinapъ кȣ каpe se аціȣнце ȣнȣ̆ omȣ̆ пpe annȣ̆, ші în zілеле noastpe. Пpe лінгъ пъне se maĭ da miлitapiлорȣ̆ каpne, лapdȣ̆, легȣmĭ, sape, miepe, ȣntȣ̆, олiȣ̆, оцеtȣ̆ ші вінȣ̆. Кantitatea tȣtȣpopȣ̆ ачелорȣ̆ пpoвisiȣnĭ пentpȣ ȣнȣ̆ annȣ̆ se нȣmia annonъ (annona). Dapъ ла începȣtȣ̆, miлitapiĭ pomaнĭ tpeбȣia съ se îmбpaче, съ se înapmeze ші съ se пȣtpeaskъ кȣ sпeseле лорȣ̆.

(Ва ȣpma)

*) Quadrantal quod nunc plerique amphoram vocant, habet urnas duas, modios tres, semimodios sex, congios octo, sextarios quadraginta octo, heminas nonaginta sex, quartarios centum nonaginta duos, syathos quingentos sex. *Volusius Maecianus de distr. assis.*

**) Varro R. R. II. 12.

Комȣнікаціȣнĭ sчіentifiче мічĭ.

Обsepвaціȣniле meteopoлоціче ла Бȣкpeштĭ de ла 9—15 Mаptie.

Tеmпеpatȣpa dȣпъ tepmometpȣ лȣĭ Reaumure, în ȣмбpъ.

	Dim. ла opa 6,	d. a. ла opa 4,	seapa ла opa 10.
Ла 9	5	12	5
Ла 10	5	14	5
Ла 11	5	7	3
Ла 12	3	6	2
Ла 13	1	11	2
Ла 14	1	5	2
Ла 15	0,5	5	3
	2,9	8,6	3,1

Tеmпеpatȣpa de mizлокȣ̆ ла 6 dimineaца ла 4 d. a. ла 10 seapa.,

Баpometpȣлȣ̆ a вapiatȣ̆ întpe 330 лініĭ de Паpisȣ̆ ші întpe 335 tpeĭ zіле aȣ̆ плоatȣ̆ o noapte a ninsȣ̆.

NOTЪ. Din гpeшaлъ s'a tinъpitȣ̆ în нȣmъpȣ 8 data de ла 30 Feбpȣapie. Desfiinцъмȣ̆ dapȣ̆ ачеastъ datъ ші sintemȣ̆ inкpedinцaцĭ къ пічі ȣнȣлȣ̆ din D-nii aбoнaцĭ нȣ ne ва fаче despre ачеаsta вp'o pretenціe; къчі nimenea нȣ ne a плъtitȣ̆ aбonamentȣ̆ пentpȣ 30 Feвpȣapie. Ред.

Tinъpitȣ̆ în Tinoгpafia Колеціȣлȣĭ Sf. Saвa.